

Vergaderjaar 2019–2020

25 295

Infectieziektenbestrijding

Nr. 466

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 juli 2020

In deze brief informeer ik u, mede namens de Minister voor Medische Zorg en Sport (MZS) over de actuele stand van zaken met betrekking tot de uitbraak van COVID-19. Deze week zien we een stijging van het aantal positief geteste mensen. Het beeld rondom testbereidheid is positief. Het aantal mensen dat zich laat testen, is ten opzichte van begin juni ruim verdubbeld. Door het testen en het bron- en contactonderzoek hebben we de clusters van besmettingen en de oorzaak van de besmettingen goed in beeld, dit is een belangrijke stap in het controleren van het virus. De brandweer weet waar de brandhaarden zijn, daardoor kunnen we gericht blussen door passende, vaak lokale, maatregelen te treffen. Keerzijde van de snelle toename in testaanvragen is dat we zien dat de wachttijden bij bepaalde teststraten oplopen. We zien ook dat het aantal ziekenhuisopnames en opnames op de intensive care nog steeds zeer laag is. Het aantal positief geteste bewoners in verpleeghuizen is laag en het aantal besmette locaties in verpleeghuizen neemt iets af. Tegelijkertijd zien we dat mensen het steeds lastiger vinden om zich aan de basisregels te houden. Ik zal deze verschillende ontwikkelingen in deze brief nader toelichten.

Leeswijzer

Eerst zal ik u informeren over de laatste cijfers en ik zal deze cijfers en de situatie nader duiden. Daarna zal ik ingaan op het testen en het bron- en contactonderzoek en de aanpak van de GGD'en. Ook zal ik ingaan op de reisadviezen en maatregelen rondom toerisme.

1. De cijfers: oplopend aantal besmettingen

Op 22 juli jl. heb ik u per brief geïnformeerd over de oplopende besmettingen en de aanpak van het kabinet.¹ De afgelopen week is het aantal positief geteste mensen voor COVID-19 nog verder is opgelopen. Ik vind het daarom belangrijk opnieuw de huidige stand van zaken met u te delen.

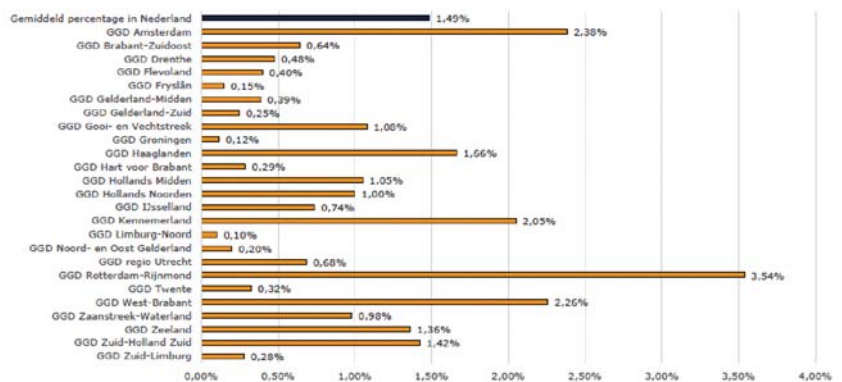
De afgelopen week zijn er 1301 nieuwe positief geteste mensen bijgekomen.

Figuur 1: aantal positief geteste mensen

Het aantal positief geteste mensen verschilt heel sterk per regio. Zo zien we bijvoorbeeld dat het percentage positieve testen in Rotterdam-Rijnmond, Amsterdam, Haaglanden, Kennemerland en West-Brabant hoger is dan het gemiddelde percentage in Nederland. Rotterdam-Rijnmond is hierbij een uitschieter.

Figuur 2: percentage positieve testen per GGD regio van 17-07-2020 t/m 23-07-2020

Omdat er een vertraging tussen test en uitslag zit, zijn de positieve testen niet met het aantal uitslagen te vergelijken. De besmettingsgraad (% positieve testen) valt hier niet uit af te leiden, maar het geeft wel de trend weer. Bron: GGD GHOR Nederland, CoronIT

De afgelopen weken hebben we hele lage waarden gezien in het aantal ziekenhuis- en IC-opnames. Er is sprake van een lichte toename in het aantal ziekenhuisopnames. Het gemiddelde aantal opnames over de afgelopen 3 dagen is 4.3, dit aantal is nog steeds erg laag. Ook het aantal opnames op de intensive care is zeer laag. Het aantal positief geteste

¹ Kamerstuk 25 295, nr. 464

bewoners in verpleeghuizen is ook laag en op 28 juli is het aantal besmette verpleeghuislocaties met 1 gedaald naar 17 in totaal.

Naast de stijging van het aantal positief geteste mensen, zien we ook een toename in het reproductiegetal (R). De R laat zien hoe snel het virus zich verspreidt. Bij een R rond de 1 blijft het totaal aantal besmettingen ongeveer gelijk. Nu staat de R op 1,4. Dat betekent dat 100 mensen gemiddeld 140 andere mensen besmetten. Overigens zien we ook het aantal besmettelijke mensen toenemen, waar het begin juli nog ging om 2.800 besmettelijke mensen betreft het nu 10.437 mensen. Het aantal besmettelijke mensen is een berekend getal gebaseerd op onder andere het aantal positief geteste mensen.

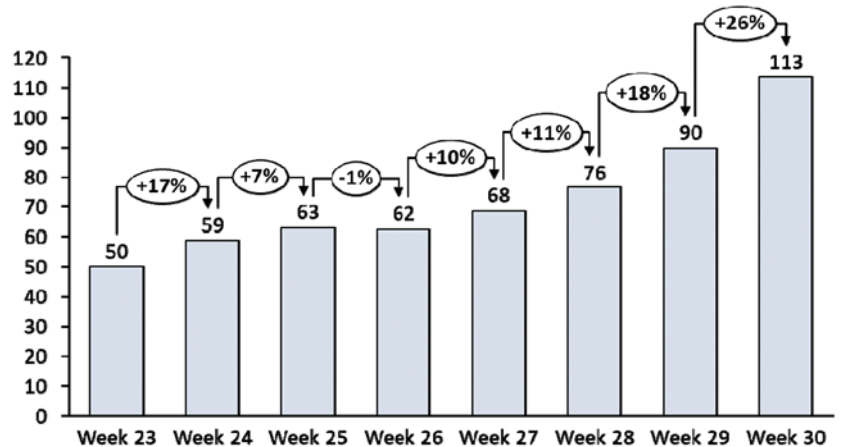
2. Testen en traceren

Het oplopende aantal positief geteste mensen is deels toe te wijzen aan het verhoogde aantal afgenomen testen. Uiteraard zouden deze mensen ook zonder test het virus hebben, maar door het testen komen we ze op het spoor. Het aantal testen is in de afgelopen 2 maanden ruim verdubbeld. Begin juni werden ongeveer 50.000 testen afgenomen, in de laatste week waren dat er ruim 110.000.

Het aantal mensen dat belt voor een test neemt in de afgelopen week fors toe, in de afgelopen week is het aantal testaanvragen voor heel Nederland toegenomen met 26% ten opzichte van vorige week. Ik vind deze hoge testbereidheid een goede ontwikkeling; om (lokale) uitbraken voldoende onder controle te houden, is het noodzakelijk dat besmettingen zo snel mogelijk opgespoord worden en een hoge testbereidheid is dan cruciaal. Waar begin juli nog gemiddeld 9.000 mensen dagelijks via 0800-1202 een testafspraak maakten, is dat op sommige dagen nu meer dan verdubbeld. Er is ook geen verschil meer in drukte tussen week- en weekenddagen en ook dat vind ik een goede ontwikkeling omdat de capaciteit van de teststraten op die manier optimaal benut wordt, dit neemt niet weg dat het erg druk is bij sommige teststraten. Het is niet eenvoudig om de oorzaken van deze toegenomen testbereidheid uiteen te rafelen. Opvallend is wel dat na de berichtgeving dat Nederlanders bij klachten nog niet snel genoeg de stap zetten om een test aan te vragen, de dag hierop de testvraag snel opliep.

De stijging in het aantal testaanvragen van afgelopen twee weken is ten opzichte van eerdere weken ook opvallend groot te noemen. In sommige regio's is de testaanvraag soms 50% tot 60% toegenomen, dit zien we met name in de Randstad. Die plotselinge stijging is verrassend en naar de oorzaken hiervan wordt ook nader onderzoek gedaan. Die plotselinge stijging is verrassend en naar de oorzaken hiervan wordt door GGD-GHOR ook nader onderzoek gedaan. Ik zal uw Kamer hierover informeren.

Figuur 3: Toename aantal testaanvragen (x1000)

Plannen

Het callcenter is goed in staat de toegenomen stroom bellers te woord te staan en een afspraak in te plannen. Het streven is om de afspraak dezelfde of de volgende dag in te plannen en over het algemeen lukt het de GGD'en dit. In 85% van de GGD-en vindt de afspraak binnen 24 uur plaats en in de meeste gevallen is de testuitslag de dag daarop bij de burger bekend. In 90% van de gevallen is dit binnen 48 uur na de testafname. Het streven is om de tijd tussen test en terugkoppeling van de uitslag terug te brengen naar maximaal 24 uur. Bij 3 GGD-regio's is de vraag dusdanig groot dat een afspraak binnen 24 uur tijdelijk niet te realiseren is. Er wordt nu hard gewerkt om dit te verhelpen. Ook is er de afgelopen dagen sprake geweest van een kleine technische storing waardoor niet in alle gevallen de negatieve uitslagen binnen 48 uur zijn doorgebeld naar de geteste personen. Dit is verholpen. Op dit moment zet de GGD-GHOR ook in op een verdere verbetering van CoronIT, het systeem dat uitwisseling van testgegevens tussen GGD'en en laboratoria ondersteunt. Deze verbeteringen zullen leiden tot een beter en meer gedetailleerd beeld van de doorlooptijden. Knelpunten die ontstaan kunnen dan ook sneller en preciezer worden geïdentificeerd en opgelost.

Uitvoeren testen

Het is van groot belang dat de periode tussen testvraag en testuitslag zo klein mogelijk blijft en de GGD'en zetten op dit moment dan ook alle zeilen bij om de capaciteit in de teststraten lokaal flink te vergroten. Dit doen zij door het snel openen van meer testlijnen binnen een GGD-teststraat, door het verruimen van openingstijden en door het werken in meer shifts. Dit vergt meer personeel dat ook vooraf een goede training moet krijgen om de testafname zorgvuldig en patiëntvriendelijk uit te voeren. Ik zal met de GGD'en nadere afspraken maken over het stand-by hebben van gekwalificeerd personeel en zal hierover uw Kamer informeren. Ook wordt nu snel meer capaciteit vrijgemaakt om de testuitslagen door te bellen en de GGD-GHOR bouwt op dit moment een digitaal portaal waar mensen met (bij COVID-19 passende) klachten via een beveiligde omgeving (DigID) een afspraak kunnen inplannen voor een testafpraak. Indien de uitslag negatief is, zal deze ook via hetzelfde portaal worden teruggegeven. Dit tweede, digitale kanaal zal halverwege augustus live gaan en zal de druk afnemen van het callcenter en een positief effect hebben op de doorlooptijden.

De GGD'en hebben sinds 1 juni het aantal testfaciliteiten sterk uitgebreid van 80 naar 105. De GGD'en breiden het aantal locaties voor het afnemen van een test op dit moment verder uit. Dat is een goede zaak: niet iedereen is immers in staat om met een auto naar een testlocatie te rijden of kan door beperkingen het huis uit. Daarnaast is diversiteit in afname-mogelijkheden belangrijk: naast GGD-teststraten zal meer worden ingezet op bijvoorbeeld mobiele afnameposten, prikposten van huisartsen en afname bij mensen thuis. Ik maak in augustus aanvullende afspraken met de GGD om 1) de bereikbaarheid en fijnmazigheid van afnamelocaties te vergroten zodat mensen snel en in hun eigen omgeving terecht kunnen voor de monsterafname en 2) er een divers aanbod aan soorten testfaciliteiten ontstaat.

Komende periode blijf ik met de GGD'en in nauw contact over wat zij nodig hebben om dit in de verschillende regio's te realiseren. Leidend hierbij zijn de ook door uw Kamer gevraagde streefnormen rond de doorlooptijden van het testproces (afpraak binnen een dag, uitslag binnen een dag – nu nog 48 uur).

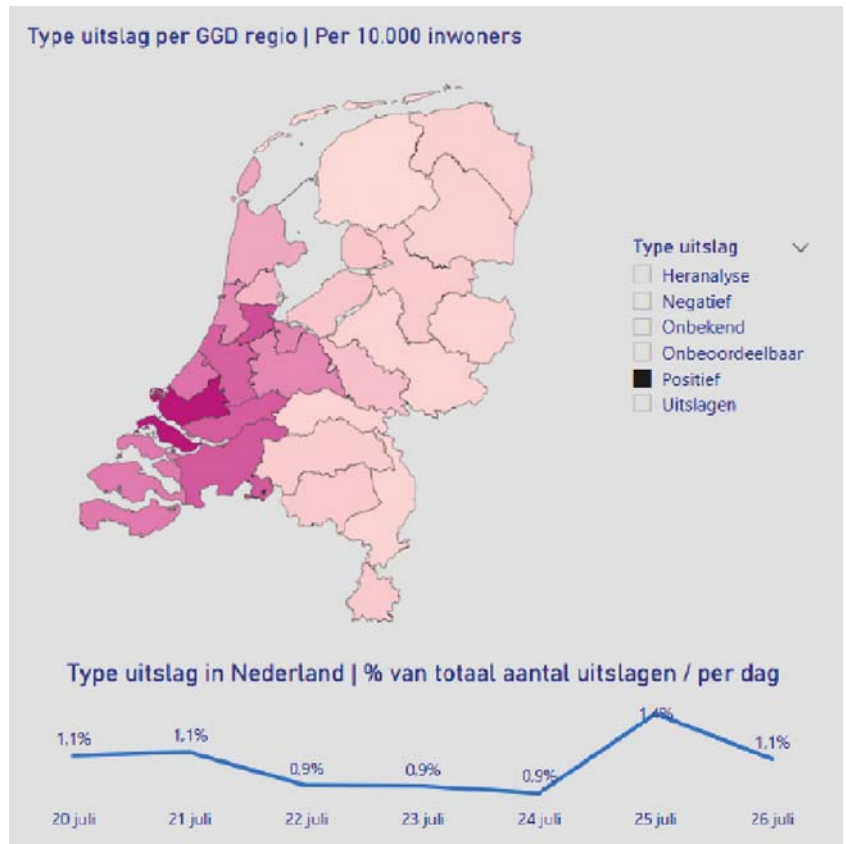
Laboratoria

De toegenomen vraag naar testen uit zich ook in een groter aantal testen dat laboratoria moeten uitvoeren. De laboratoria hebben dan ook hun capaciteit verder uitgebreid en waar een laboratorium niet langer in staat bleek om alle testen uit te kunnen voeren heeft het Landelijke Coördinatiepunt Diagnostische Keten (LCDK) een teststroom verlegd. Vorige week heeft het LCDK dat in 6 GGD-regio's gedaan om zo te komen tot een evenwichtigere verdeling van de capaciteit. In toenemende mate wordt nu ook gebruik gemaakt van de drie laboratoria die eerder door mij gevraagd zijn om te fungeren als «pandemie lab». Deze laboratoria staan al enige tijd paraat en voeren nu meer en meer grote aantallen testen uit.

Positieve uitslagen

Er worden meer testen afgenomen via de GGD'en maar het aandeel positieve uitslagen daarbinnen is niet gestegen. Van alle mensen die worden getest is dus nog steeds hetzelfde deel positief en we zien dus niet meer positieve uitslagen omdat we meer testen maar omdat er ook daadwerkelijk meer besmettingen zijn. Het aandeel van positieve uitslagen per 100.000 inwoners in Nederland is dus wél gestegen en deze stijging concentreert zich op het moment in de Randstad met een uitschieter in Rotterdam-Rijnmond. Kortom: het aantal besmettingen neemt toe.

Figuur 4: ontwikkelingen in positieve uitslagen en positief geteste mensen

Opschaling capaciteit bron- en contactonderzoek

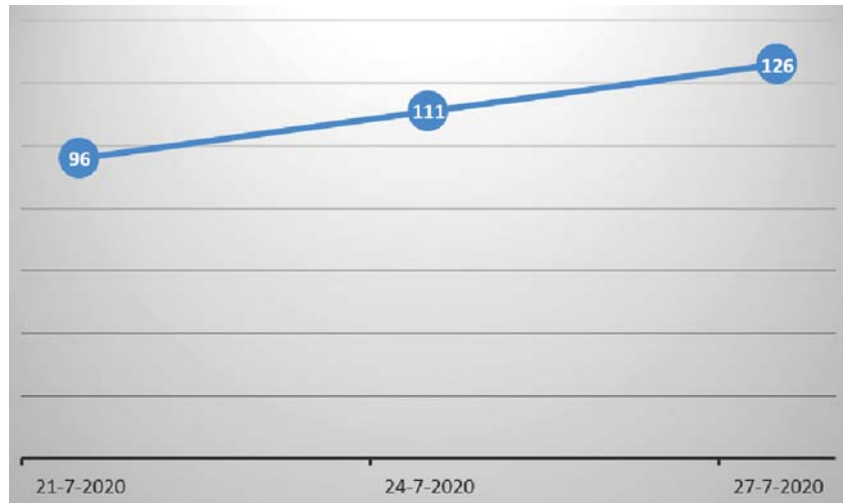
In mijn Kamerbrief van 22 juli jl. heb ik uw Kamer geïnformeerd over de ontwikkelingen op het vlak van bron- en contactonderzoek (BCO). De capaciteit die de GGD'en beschikbaar hebben voor BCO is opgeschaald. Daarnaast is er een landelijke flexibele schil beschikbaar die snel ingezet en opgeschaald kan worden. Deze landelijke schil wordt ingezet op het moment dat in een bepaalde regio de vraag naar BCO plots toeneemt en in de praktijk wordt hier ook al gebruik van gemaakt. Mede hierdoor lukt het om het BCO zo snel mogelijk na ontvangst van een positieve uitslag op te starten. In het overgrote deel van het BCO is dit binnen 24 uur.

3. Duiding van huidige situatie

Opvallend is dat er veel positief geteste mensen zijn in de leeftijdscategorie 20 tot 40 jaar. Deze groep heeft doorgaans milde klachten. Het gaat om een leeftijdscategorie die mogelijk zelf niet snel in het ziekenhuis of op de IC terecht komt. Het risico is echter wel dat wanneer zij zich niet laten testen en/of zich niet houden aan de gedragsregels, zij andere en meer kwetsbare mensen zullen besmetten. Het feit dat in het dashboard is te zien dat het aantal ziekenhuisopnames en het aantal opnames op de IC nog niet oploopt, is vooralsnog een goed teken. Het is echter geen reden om minder alert te zijn. We moeten samen voorkomen dat we weer in de situatie komen dat de ziekenhuis- en IC-opnames stijgen. Het is daarom belangrijk dat iedereen zich – ook bij milde klachten – laat testen en de gewenste gedragsmaatregelen voortzet.

Uit de analyse en het contact met de GGD'en en het RIVM blijkt dat de verspreiding in clusters van besmettingen toeneemt. We zien dit ook terug in de regionale spreiding in het dashboard. Het merendeel van de clusterbesmettingen (ongeveer 44%) vindt plaats in de thuissituatie. Ook op het werk, binnen families of tijdens feestjes vindt besmetting plaats. De huidige uitbraakclusters zijn van adequate maatregelen voorzien en op basis van het gebruikelijke instrumentarium van GGD'en en Veiligheidsregio's. Er zijn vooralsnog geen aanvullende maatregelen nodig.

Figuur 5: Aantal actieve clusters

Wat opvalt is dat er een opleving van COVID-19 in de vier grote steden is. Amsterdam-Amstelland meldde op 27 juli een grote stijging van het aantal positief geteste mensen. Utrecht en de regio Haaglanden scoren ook hoog ten opzichte van andere veiligheidsregio's. Het aantal besmette mensen in Rotterdam-Rijnmond was afgelopen week gemiddeld 3,5 per 100.000 inwoners per dag. Hier spelen meerdere factoren een rol: er zijn clusters rond grote families, er zijn borrels en feestjes aan te wijzen waar COVID-19 zich heeft verspreid, er is een aantal clusters in de scheepvaart en havenindustrie ontdekt, waar regelmatig wordt gewerkt met arbeidsmigranten die van en naar het land van herkomst reizen.

In Rotterdam zien we een stijging van clusters in Marokkaans-Rotterdamse gezinnen. De burgemeester van Rotterdam riep daarom eerder op om het aanstaande offerfeest in smallere kring binnen het eigen huishouden te vieren en niet naar plekken te gaan waar het druk is, ook niet naar een moskee of naar een andere openbare ruimte voor een gebed. Ook is er sprake van een toenemend aantal positief geteste Rotterdamse jongeren, waaronder studenten. Uit bron- en contactonderzoek is gebleken dat het virus zich heeft kunnen verspreiden tijdens een besloten studentenborrel. De voorzitters van de studentenverenigingen zijn hierop aangesproken. Tevens heb ik de Vereniging van Universiteiten (VSNU) en de Vereniging Hogescholen (VH) gevraagd om de universiteiten en hogescholen, hun studenten en verenigingen te wijzen op hun verantwoordelijkheid en belangrijke rol bij het voorkomen van een verdere verspreiding van het virus. Te meer met het oog op de opstart van het nieuwe studiejaar.

Verder blijkt in enkele clusters sprake te zijn van een taalbarrière, wat het BCO bemoeilijkt. Om dit aan te pakken is er veel contact met de lokale GGD'en. Door de uiteenlopende oorsprong van de besmettingen wordt er regionaal en landelijk gekeken of en zo ja welke specifieke (extra)

maatregelen noodzakelijk zijn. Ook zetten de GGD'en meer in op doelgroepgerichte communicatie richting inwoners. Hierin wisselen de G4 overigens hun aanpak uit.

Het analyseren van een uitbraakcluster en het treffen van passende maatregelen behoort tot de gangbare werkzaamheden van de GGD'en. De acties in relatie tot de actieve clusters worden dan door hen opgepakt, vaak in samenspel met de voorzitter van de veiligheidsregio en waar nodig met het RIVM. Zo zijn bijvoorbeeld op advies van de GGD in Twente drie kerken gesloten naar aanleiding van een uitbraak. Dit gebeurde op initiatief van de gemeenschap, in goede samenspraak met de veiligheidsregio en de GGD. De kerken hebben hun leden geïnformeerd en huisartsen en ziekenhuis zijn geattendeerd om laagdrempelig te testen.

Ook gemeenten en veiligheidsregio's kunnen in samenspraak met de GGD'en besluiten tot het nemen van extra maatregelen. Momenteel gebeurt dit in de regio Rotterdam-Rijnmond om een verdere verspreiding van het virus te voorkomen. In de provincie Zeeland zijn bij de uitbraak in Goes aanvullende maatregelen getroffen zoals bijvoorbeeld het verbieden aan alle huishoudcontacten van bevestigde patiënten om te werken in de zorg.

Sinds vorige week worden potentiële dagjesmensen en toeristen die zich oriënteren op een tripje naar Amsterdam, via social media actief opgeroepen de weekenddrukke te vermijden en hun trip doordeweeks (maandag t/m donderdag) te plannen. Doordeweeks is het vooralsnog op de meeste plekken rustiger dan in het weekend. De campagne wordt in het Nederlands, Duits en Engels uitgevoerd. Ook toeristen die zich al in Amsterdam bevinden worden via advertenties op hun social media gewezen op de coronamaatregelen en gewaarschuwd drukke plekken te vermijden.

Het kabinet volgt nauwgezet de ondernomen acties en komt in actie daar waar de regio tegen zijn grenzen aanloopt, of andere vormen van hulp of coördinatie gewenst zijn.

4. Reizigers

In de vakantieperiode willen mensen op reis. Wel is het belangrijk dat zij «wijs op reis» gaan. Ten slotte wil niemand dat er straks door Nederlanders die terugkomen van vakantie meer besmettingen komen waardoor ook maatregelen in Nederland weer aangescherpt moeten worden. Of mensen nu in Nederland op vakantie gaan of naar het buitenland, voor beide geldt: ook tijdens de reis is het essentieel dat de maatregelen en adviezen opgevolgd worden om besmettingen zoveel mogelijk te voorkomen. Reizigers worden daarom actief opgeroepen ook in het buitenland de Nederlandse basisregels en adviezen aan te houden, eventueel aangevuld met de maatregelen die ter plekke gelden. Als de lokale regels strenger zijn, dan gelden deze uiteraard. Het is van essentieel belang dat de geldende adviezen voorafgaand aan de reis, tijdens de reis en na afloop van de reis opgevolgd worden. Daarnaast wordt reizigers afkomstig uit een groot aantal landen aangeraden om bij thuiskomst 14 dagen in thuisquarantaine te gaan. Deze maatregel geldt voor terugkeer uit landen waar de besmettingsgraad te hoog is en/of landen buiten de EU/Schengen die niet op de lijst van landen staan waarvoor het inreisverbod is opgeheven.

Oranje reisadviezen om gezondheidsredenen

Verschillende Europese landen, waaronder een aantal populaire vakantiebestemmingen, hebben op dit moment te maken met een stijging van het aantal besmettingen. De noodzaak om, ook in Europa, voorzichtig te zijn is te zien in de lokale uitbraken van het virus in verschillende landen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan Bulgarije en Kroatië. De gezondheidssituatie in landen zowel binnen als buiten de EU wordt nauwlettend in de gaten gehouden door de overheid. Wekelijks wordt geëvalueerd of door veranderende gezondheidssituaties de reisadviezen moeten worden aangepast, we houden de ontwikkelingen nauwgezet in de gaten. Voor deze evaluatie wordt door het RIVM bijvoorbeeld gekeken naar het aantal nieuwe besmette mensen in het land in de afgelopen twee weken, het aantal uitgevoerde tests en of de besmettingen toenemen of afnemen. Ook wordt hierin meegewogen welke maatregelen er door landen genomen worden om het aantal besmettingen weer omlaag te krijgen en hoe die maatregelen worden nageleefd. Daarnaast wint het Ministerie van Buitenlandse Zaken informatie in bij de Nederlandse ambassades en de autoriteiten in dat land over de situatie ter plekke. Als er vergaande beperkende maatregelen worden getroffen, zoals bijvoorbeeld het afsluiten van steden of gebieden, kan dit een reden zijn om het reisadvies aan te passen. Al deze factoren worden samen beoordeeld voordat een reisadvies wordt aangepast.

Omdat de gezondheidssituatie in landen snel kan veranderen is het ook mogelijk dat een reisadvies oranje wordt als mensen al op reis zijn. Snelle communicatie is dan ook van belang. Ambassades sturen een bericht uit via de informatie service als een advies wijzigt. Mensen die zich hiervoor hebben geregistreerd ontvangen deze op hun mobiel. Daarnaast kunnen mensen desgewenst push-berichten ontvangen over hun reisbestemming via de BZ reisapp. Ook op vliegvelden is er extra aandacht voor quarantaineregels voor reizigers uit landen met een oranje reisadvies.

Thuisquarantaine

Mensen die uit een land of delen van landen komen waarvoor om gezondheidsredenen een oranje reisadvies van kracht is gaan bij terugkomst 14 dagen in thuisquarantaine. Dit is onderdeel van de collectieve aanpak en afspraak met elkaar over hoe we het virus in Nederland onder controle houden. Deze 14 dagen thuisquarantaine gelden ook als er geen klachten zijn. Indien iemand tijdens de thuisquarantaine klachten ontwikkelt passend bij COVID-19 geldt: laat je zo snel mogelijk testen. Is de uitslag negatief? Ook dan wordt je geacht 14 dagen in thuisquarantaine te blijven om de risico's op verdere verspreiding zo klein mogelijk te houden. De test is immers een momentopname, ook na een negatieve uitslag is het mogelijk dat iemand toch besmet is met het virus en alsnog klachten ontwikkelt. Op 24 juli heb ik u per brief² ook geïnformeerd dat ik het OMT heb gevraagd om mij te adviseren over de mogelijkheid van asymptomatisch testen van reizigers uit risicogebieden om de import van het virus te beperken en de quarantaineduur te verkorten.

Gerichte communicatie

De thuisquarantaine is een belangrijk onderdeel van de collectieve aanpak en onze onderlinge afspraken over de bestrijding van dit virus, we doen dit voor elkaar. Door thuis 14 dagen thuis te blijven zorgen we er voor dat de kwetsbare mensen in Nederland worden beschermd. Via meerdere communicatiemiddelen worden reizende Nederlanders en bedrijven dan

² Kamerstuk 25 295, nr. 465

ook opgeroepen om zich aan het thuisquarantaine advies te houden. Op rijksoverheid.nl staat informatie over wat thuisquarantaine dan betekent, wat mag je wel doen, wat vooral niet. Vanuit scholen en werkgevers is de boodschap ook verspreid dat thuisquarantaine voor eigen risico is en mensen die toch op reis gaan, rekening moeten houden met het feit dat zij mogelijk twee weken (onbetaald) thuis moeten blijven. De teksten op rijksoverheid.nl en in de reisinformatie van Buitenlandse Zaken worden aangescherpt en er is een visueel ontwikkeld voor social media met de oproep om 14 dagen in quarantaine te gaan als reizigers terugkomen uit een land met oranje reisadvies. De visueel is vorige week ook al op deze media gedeeld. De basis boodschap blijft: wees voorzichtig, houd de reisadviezen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in de gaten en hou je altijd aan de maatregelen.

De informatie voor reizigers en toeristen richt zich op dit moment op een drietal hoofddoelgroepen: Nederlanders die in Nederland op vakantie gaan, Nederlanders die naar het buitenland op vakantie gaan en buitenlanders die naar Nederland op vakantie gaan of inmiddels in Nederland verblijven. De communicatiemiddelen die daarvoor worden ingezet zijn zoveel mogelijk gericht en lokaal of regionaal en worden ingezet door gemeenten, GGD'en en andere organisaties, zoals de gastvrijheid- en reissector of vliegvelden. De regionale en landelijke communicatie wordt daar waar nodig op elkaar afgestemd. De belangrijkste basisregels in Nederland zijn beschikbaar in meerdere talen.

Jongerenreizen zijn binnen de reizigerscommunicatie een aandachtspunt. We zien dat deze groep zich niet altijd aan de afspraken houdt. Met gedragsexperts wordt er voortdurend bekeken op welke manieren deze doelgroep beter te bereiden is. Bijvoorbeeld door de inzet van gerichte kanalen of door gebruik te maken van influencers. De Wijs op reis campagne zoomt ook in op de doelgroep jongeren. De strekking van de boodschap hierbij is «Houd je aan de coronaregels van je vakantiebestemming». In de Campagne «Wijs op Reis» is er onder andere aandacht voor jongeren via online zoekopdrachten en worden zij online gericht benaderd op media als Instagram en Snapchat. De campagne richt zich daarnaast ook op ouders van jongeren. Ook vindt reguliere communicatie plaats over reisadviezen: via tweets, nieuwswebsites en nederlandwereldwijd.nl.

Maatregelen rondom vliegen

Naast thuisquarantaine bij terugkomst uit een land met een vanwege gezondheidsredenen oranje reisadvies geldt dat, ongeacht het reisadvies, bij elke vlucht van en naar Nederland alle passagiers een gezondheidsverklaring moeten invullen die voorafgaand aan de vlucht en ook steekproefsgewijs bij aankomst in Nederland wordt gecontroleerd. Die gezondheidsverklaring staat op rijksoverheid.nl in het Nederlands, Engels, Frans en Spaans. Ook geldt er een mondkapjes verplichting aan boord van Nederlandse vliegtuigen en op aangewezen locaties (inchecken, de security- en grensprocessen en het boarden) op de Nederlandse luchthavens wanneer 1,5 meter afstand niet gehouden kan worden. Zo wordt ook tijdens vliegreizen het risico op verdere verspreiding van het virus geminimaliseerd.

Tot slot

De grote vrijheid waarmee we de zomer in zijn gegaan, gaat gepaard met een grote verantwoordelijkheid om het virus onder controle te houden. We hebben het virus nu goed in zicht. Dat maakt het mogelijk om heel gericht en tijdig in te grijpen. Daar waar de situatie complexer is, staan

hulptroepen klaar om capaciteit op te schalen en regionaal maatwerk te leveren. Daarnaast moeten we ons blijven houden aan de gedragsregels en adviezen. Met elkaar hebben we het virus onder controle gekregen, met elkaar zullen we het onder controle moeten houden.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
H.M. de Jonge